

## ОСОБЛИВОСТІ ГОДІВЛІ ГІПЕРПРОДУКТИВНИХ СВИНОМАТОК

*Б.С. Голосний, студент (0957952426b@gmail.com)*

*Науковий керівник – к. с.-г. н., доцент Галушко І.А.*

*Миколаївський Національний Аграрний Університет*

*Розглянуто годівлю свиноматок. Встановлено, що висока багатоплідність свиноматок та вироцуння добре розвинених поросят можливо лише при повноцінному годуванні. Особливу увагу треба приділяти гіперпродуктивним свиноматкам, що народжують більше поросят, а отже дають можливість отримати більше м'яса.*

*Ключові слова: гіперпродуктивність, гніздо, репродуктивність, живонародженність, смертність, годівля.*

**Постановка проблеми.** Харчування свиноматок чинить значний вплив на їх багатоплідність, великоплідність і життєздатність приплоду, молочність, а в кінцевому підсумку - на кількість поросят, які отримують від свиноматок, тобто фактично на їх продуктивність. Крім того кожен виробник прагне, щоб його бізнес був прибутковим. З одного боку, це, безперечно більше проданих кілограмів м'яса. Однак не все так просто: у великих гніздах смертність може бути вищою, свиноматка фізично не може вигодовувати більше 14-ти поросят (причому така кількість її дуже виснажує, що може призвести до проблем у наступному репродуктивному циклі), поросята потребують додаткової уваги персоналу [1].

Головний показник гіперпродуктивності свиноматки - кількість живонароджених. Хоча, безперечно, його треба розглядати тільки разом із кількістю відлучених поросят. Завдяки багатоплідним свиноматкам ферма виробляє більше поросят, а отже, реалізує більше м'яса, за що отримує більше грошей. Однак, щоб цього досягти, треба навчитися долати складнощі, пов'язані з гіперпродуктивністю.

**Аналіз останніх дослідження та публікацій.** Багато вчених проводять дослідження на свиноматках і дають рекомендації, щодо їх годівлі до і після опоросу, для того щоб зменшити кількість смертності в гнізді.

Так, Якоб Делл, спеціаліст із годівлі свиней зауважує що господарство часто не приділяють належної уваги цій проблемі. Проте умови утримання цієї технологічно-вікової групи мають бути найкращими, а раціони - адаптовані до їхніх потреб. Так, щоб свинки мали міцні кінцівки, суглоби та ратиці, з того

часу, коли тварини починають важити 50-60 кг, їх не можна перегодовувати, забезпечувати норму вітамінів і мінералів, аналогічних до тих, які отримують лактуючі свиноматки. Щоб товщина шпику була в нормі, рівень енергії повинен бути помірним, а вміст протеїну не перевищувати 80-90% від вмісту у граверному раціоні.

Значну роль для збереження поросят, їх зростання і наступного формування грають правильне харчування, догляд та утримання. Із загального числа поросят, народжених живими, 20-30% не доживає до відлучення. Наприклад, обстеження приблизно трьох тисяч свинарських господарств Англії, проведене Комітетом з розвитку свинарства (Підаєв), показало, що в 50-60% обстежених стад втрати поросят становлять від однієї до трьох голів на опорос і тільки лише 20 - 25% стад мають втрати кількістю одного поросяти на гніздо.

Причини загибелі різні, однак головна частка припадає на задавлювання (30-40% від загального числа), низьку молочність маток (10-15%), нежиттєздатність (10%) і шлунково-кишкові хвороби (10-15%). Дані втрати поросят в зимових умовах на 20-25% більше, ніж у літній період. Крім того, на думку зарубіжних фахівців, існує тенденція до підвищення відсотка загибелі з підвищенням розміру репродукторних господарств [5].

**Теоретичне обґрунтування проведених досліджень.** Раціон свиноматок повинен бути обмежений, і половина його повинна складатися з пшеничних висівок або вівсяної дерті, можна додати злегка борошна з бавовняного насіння або лляної макухи. На другий день після опоросу можна давати приблизно один кілограм подібного корму. Добову дачу корму помалу додають, в раціон включають інші концентровані корми і через десять діб після опоросу свиноматкам дають повний раціон. Більш раннє переведення опоросу маток на повну добову норму харчування виробляє стимулювання молокоутворення і породжує хворобу молочної залози у свиноматки і рідкий стілець (від перегодовування) у поросят.

До складу поживних речовин в раціонах лактуючих свиноматок потрібно підходити більш строго, ніж до складу їх у раціонах порослих маток, так як для виробництва потрібної кількості молока їм необхідно відповідна кількість корму, багатого протеїном мінеральними речовинами і вітамінами.

Для природного зростання і формування новонароджених поросят в перші тижні життя головною роллю володіє материнське молоко. Тому має особливо важливе значення, щоб поросята отримували достатньо молока і швидко росли, так як прирости в даний час, як ні на який інший період життя тварини, особливо сильно діють на економічні результати. Прирости, отримані за час від появи на світ до відлучення, залежать від молочності свиноматок, яка, в свою

чергу, пов'язана з правильним і збалансованим харчуванням тварини в підсисний період. Наприклад, нестача в раціоні підсисних свиноматок протеїну на 10-20%, знижує на 20-30% вміст протеїну в молоці, що в свою чергу, позначається на нормальному формуванні поросят-сосунів [3].

При недостатній кількості поживних речовин в раціоні підсисних свиноматок на утворення молока в значній кількості витрачаються жир, протеїн, мінеральні речовини і вітаміни тіла, що при тривалій лактації веде до виснаження свиноматок і в остаточному підсумку знижує їх продуктивність. Здатність підсисних свиноматок вигодовувати великі й життєздатні гнізда пов'язана також з рівнем харчування під час супоросності. Якщо в дані періоди харчування було незадовільним, то навіть хороший раціон у підсисний період не зможе компенсувати негативні наслідки недокорма до опоросу.

Поросята з'являються на світ з маленьким запасом поживних речовин в тілі навіть при гарному харчуванні свиноматок під час супоросності, тому в перші 30 діб суттєвим джерелом поживних речовин служать спочатку молозиво, а потім молоко матері.

У перші години після опоросу молозиво свиноматок зберігає приблизно 27-28% сухих речовин, з яких 15-18% припадає на протеїн, 6-8 - на жир, до 3-5 - на цукор і 1% - на золу.

В протеїні молозива зберігається незрівнянно більше, ніж у молоці всіх амінокислот. За даними Н. Н. Подлетской, у маток сибірської північної породи один літр молозива в перші дні опоросу містить: 3,2 грама цистину, десять - лізину, 3,8 - гістидину, 7,2 - аргініну, 6,5 - аспарагінової кислоти, 6,7 - серину, 6,7 - гліцину, 25,8 - глютамінової кислоти, 10,8 - аланіну, 11,3 - тирозину, 22,5 - метіоніну з валіном, 13,1-фенілаланіну і 11 грам ізoleyцину з лейцином.

Підсисна свиноматка повинна мати постійний доступ до води. Для напування свиноматок найкращим чином буде вживати автопоїлки, які монтують на висоті 30 см; при застосуванні корит потрібно весь час змінювати воду, для того щоб вона в них не застоювалася. Поросята-сосуни також повинні мати доступ до чистої води, тому оснащують особливі поїлки для поросят, або вони користуються автопоїлками для свиноматок. В останньому випадку для поросят поруч з поїлкою оснащують підставки (трап) висотою 15-20 см. Якщо поросята не мають доступу до питної води, вони довше звикають до підгодівлі, менше її споживають і гірше ростуть.

У кожному гнізді з'являються на світ великі і маленькі поросята, маса яких здатна коливатися від 0,7 до 2 кілограм. Великі поросята більш життєздатні, вони мають збільшену енергію росту і найкращим чином оплачують корми. Доведено, що між масою поросят при появі на світ і їх

скоростиглістю існує пряма залежність, особливо значна у підсисний період часу. Наприклад, при збільшенні живої ваги новонароджених поросят на 100 грам споживання материнського молока підвищується на 10-15%, а терміни досягнення ними ваги 100 кілограм скорочуються в середньому на чотири-шість діб [4].

Б. П. Волкопялов, П. Н. Кудрявцев та інші встановили, що число живих поросят в гнізді при задовільних умовах у високій мірі проявляє вплив на молочну продуктивність свиноматки, так як формування молочної залози триває якийсь час після опоросу і, безсумнівно, обумовлюється кількістю поросят у гнізді. При незначному гнізді незайняті соски піддаються інволюції, і загальна молочність за лактацію зменшується. Навпаки, підвищення спрямованого роздратування організму свиноматки масажем вимені, здійснюваним великим гніздом поросят, в покладений термін і досконале спорожнення ємнісної системи молочної залози всіх часток призводить до стимулювання молокоутворення через нервову й ендокринну системи. Тому 9-12 поросят у гнізді своїм впливом на організм через молочну залозу матері можуть підтримувати секрецію молока на високому рівні. Можливо, тому в практиці свинарства в більшості епізодів простежується якраз таку кількість поросят в гніздах.

Крім того, масаж завдяки прямому механічному роздратуванню клітин молочної залози полегшує доступ до сосків молока, воно не «затримується» в звивистих ходах і деяких альвеолах, робиться краще кровопостачання вимені, допомагає зменшенню випадків хвороби (особливо маститу) і зберігає на більш довготривалий період його діяльну стан. У досліджах М. І. Голдобіна масаж вимені підсисних свиноматок в продовження двох-трьох хвилин сприяв підвищенню молочності на 23% за рахунок зростання залози, підвищення ємнісної системи та запобігання її від хвороб і інволюції.

Збільшення молочної продуктивності свиноматок можна досягти і підвищенням кратності харчування поросят. Як правило, вони смокчуть свиноматку 10-15 разів на день, тоді як частоту харчування на практиці можна підвищити за допомогою умовних рефлексів до 20-24 разів. Для даного під звуковий сигнал (як правило, це дзвінок) свиноматок укладають для харчування і підпускають поросят. Через 5-10 таких сеансів у свиноматок репродукується умовний рефлекс молоковіддачі, а у поросят - рефлекс до смоктання. У наступні періоди, як тільки лише лунає сигнал, матка лягає, а поросята з вереском кидаються до неї. Годуюча або підготовляти до годівлі поросят свиноматка видає відмітні звуки (специфічне рохкання), що породжує рефлекс годування і у інших свиней. Тоді в наступних репродуктивних циклах вона народжуватиме більше поросят і декретуватиме більше молока.

В особливості має важливе значення в даний час наглядати за тим, щоб поросята не травмували соски молочної залози, в іншому випадку матка починає хвилюватися, кінчає годування і схоплюється. При травмуванні сосків в рани здатна потрапити інфекція, що викличе запальний процес вимені. Порівняйте: якщо ви залишаєте 12 поросят, у наступному циклі свиноматка народить 14; якщо ж залишаєте 14 – у другому опоросі отримаєте 16. Два поросята – це істотна різниця, і це реально! Якщо гніздо першопороски менше, наприклад, 12-13 поросят, підсадіть до неї «малюків» від іншої свиноматки. Якщо в гнізді поросят більше, ніж свиноматка може вигодувати, їх треба пересаджувати до інших тварин: через 12-24 годин після народження (перші 12 годин життя поросята повинні залишатися з мамою, щоб отримати якомога більше молозива). Вже зазначали, що гніздо першопоросок має налічувати 14-15 поросят, а біля старших свиноматок варто залишати –13-14 (враховуйте, скільки відлученців було у попередньому гнізді, – залишіть на одне-два більше).

Після того, як частину гнізд вирівняли і підсаджувати поросят вже немає куди, треба порахувати, скільки «зайвих» залишилося. У Данії, наприклад, кількість поросят, яких треба відсадити, дорівнює кількості кольорових прищіпок на картці свиноматки, що висить над її станком. Тоді рахують, скільки «мачух» потрібно. Їх роль виконують тільки добрі свиноматки.

До «мачух» поросят підсаджують упродовж 24-48 годин після опоросу: спочатку відбирають першопоросок (свиноматка «А») у добрій кондиції, з «робочими» молочними залозами та маленькими сосками, у гніздах яких здорові і міцні тритижневі поросята (18-22 дні).

Їх забирають і переводять в окремий станок у цеху опоросу чи одразу на дорошування, свиноматки залишаються самі на годину. Тоді треба відібрати добрих свиноматок другого-третього опоросу (свиноматки «Б») з поросятами віком 5-7 днів. Їх на годину забирають у ящик із лампою чи куточок з обігрівом, а тоді підсаджують до «звільненої» першопороски. Останній крок: усіх зайвих поросят забирають із їхніх гнізд і підкладають до свиноматки «Б». Перед тим, як підсаджувати поросят свиноматкам «А» і «Б», їм бажано дати 2 мл окситоцину для кращого притоку молока. Щоб уникнути агресії з боку «мачухи», намастіть її ніс та носи поросят м'ятною олією [5].

**Висновки.** Отже для правильної експлуатації гіперпродуктивних свиноматок потрібно дотримуватись основних правил годівлі і порад вчених. Завжди пам'ятайте про те, що значною мірою від дій свинаря залежить здоров'я і продуктивність тварин, скільки поросят народить свиноматка, якого рівня життєздатності досягнуть вони.

### Список використаних джерел

1. Ібатулін І. І. Практикум з годівлі с.-г. тварин / І. І. Ібатулін. – К : «Вища школа», 2003. – с. 432.
2. Ноздрін М. Т. Деталізовані норми годівлі с.-г. тварин / М. Т. Ноздрін. – К : Урожай. 1991. – 344 с.
3. Проваторов Г. В. Норми годівлі, раціони і поживність кормів для різних видів с.-г. тварин. Довідник / Г. В. Проваторов. – Суми, Університетська книга, 2008. – 488 с.
4. Електронний ресурс – [Гіперпродуктивність свиноматок] - <http://pigua.info/uk/technews/193/>.
5. Електронний ресурс – [Стратегія годівлі гіперпродуктивних свиноматок] - <http://pigua.info/uk/technews/177/>.